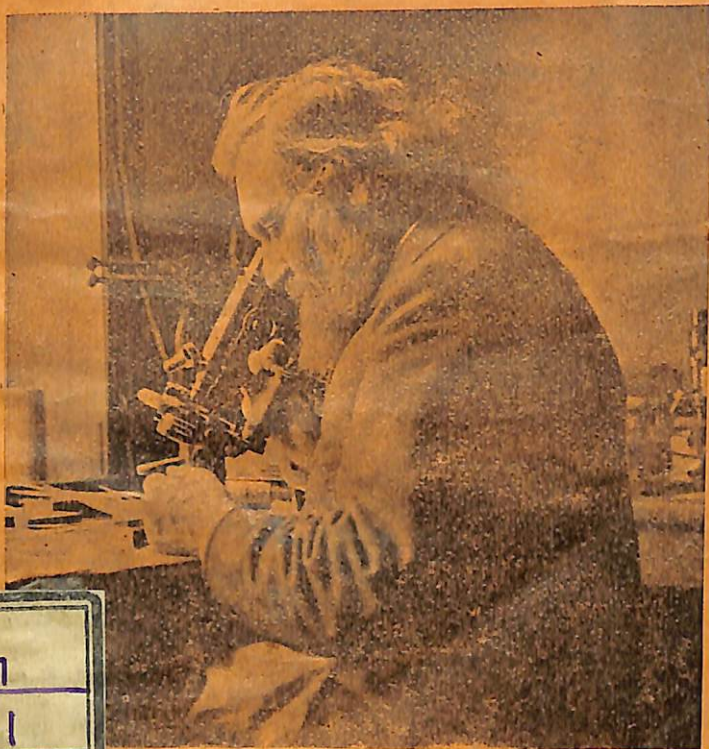

3906
ՀԳՐՈՑ. Ի. ՄԷՋԵՐԿՈՎ

ՃՈՌՆՁ և ԵՐԿԱՐ

ապրելու համար ներկայ բժշկակ. գիտությունն վերջին
հետազոտությունների հետեանքները

Կազմեց Ս. Բաղիրեան

577

Ի-81

Առ. Մերսաբոս.

29 APR 2013

13595

20 JUL 2010

143 " Գրեշմարտ " իմ քաղաքում
Ն. Դուրյանի

258

ՊՐՕՓ. Ի. ՄԷԶԵԿՅԱՆ

Երբ որոշեցի ձեր հետ խոսել
համարյա չէի կարողանում
հասնել ձեր տանը.

ԱՌՈՂՁ և ԵՐԿԱՐ

577
Ի-81

ապրելու համար ներկայ բժշկակ.
գիտության վերջին հետազոտու-
թյունների հետևանքները

և
26

10292

0.25 2 3 4

~

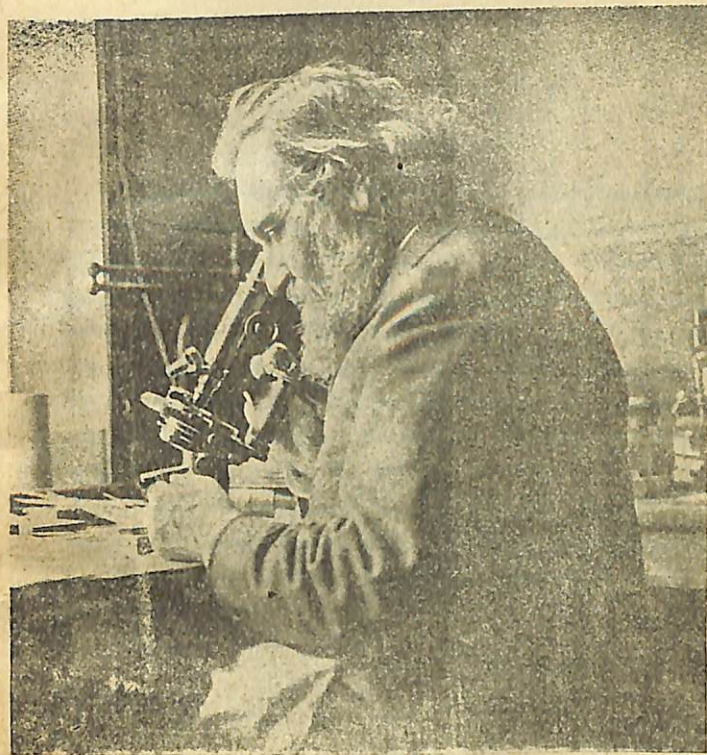
610
150-ՄԵ

Իրեց Ա. Դուրյան

Թ Ի Ե Լ Ի Ա

Տպարան «ՀԵՐՄԷՍ», Մուխրանեան փող., № 13.
1911

Ար. Մերսսոն. Գրոֆ. Ի. ՄԷԶԵԿՈՎ

ԱՌՈՂՋ ԵՒ ԵՐԿԱՐ ԱՊՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՆԵՐԿԱՑ
ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՏԱԶՕՏՈՒ-
ԹԻՒՆՆԵՐԻ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ

Lactobacilline-ը (կաթնաբացիլ)

Ներկայումս այն միակ միջոցն է, որ մարտնչ-
չում է այդ մահաբեր միկրոբների դէմ և խափանում
նրանց նեխումները:

Պրոֆ. Մէջնիկով 1902 թ. աւետեց իր գիտի
մասին, որ նա գտել է «Եօդուրտ»-ում բուժարար,
անգնահատելի մեծաքանակ բացիլներ ընդունակ
Lactic acid (կաթնաթթու) արտադրելու, որը
արտաքսում է հարիւր միլիօնաւոր փասակար նե-
խիչ միկրոբներ ստամոքսա-աղիքային անցքերից:
Այդ միկրոբները թոյն են արտադրում, զանազան
հիւանդութիւններ, կանխահա ծերութիւն և մահ
պատճառելով: Այսպիսով lactobacilline-ի յատկութիւ-
նը մարդկանց հնարաւորութիւն պիտի տայ երկա-
րակեցութեան հասնել, այն է՝ կազմաբանական բնա-
կան հասակի:

Լակտոբացիլինի էական հիմունքները ներկա-
յացրած է ֆրանսիական բժշկական ակադեմիային՝
ինչպէս նաև եւրոպական բոլոր այգօրինակ հաստա-

տութիւններին վերոյիշեալ անունով:

Մէջնիկովի ընդարձակ ղեկուցումը Հափազանց հետաքրքրութիւն առաջ բերեց գիտական աշխարհում այն պատճառով, որ նա ունէր բժշկական գիտութեան առաջադիմութեան և սաղմնաբանական հետազոտութիւնների վերաբերմամբ: Նա յաջողութեամբ գործ էր ածուում բոլոր հիւանդութիւնների սկզբնապատճառ եղող արեան ինքնաթոնաւորման և այլ ներքին գործարաններին խանգարման դէմ:

Ընդհանրապէս յայտնի բժաւոր տիֆ հիւանդութեան վրայ փորձուեց լակտօբացիլինը հիւանդանոցներում, որից կրկնակի բարեյաջող արդիւնք ստացուեց. 1) կրճատելով տենդային դրութեան շրջանը, և 2) կաղաւթումը արագացնելով: Լակտօբացիլինը ընդհանրապէս Հափազանց բուժիչ և սննդաբար է, վերին աստիճանի նպաստող ընդհանուր տենդային դրութիւնների ժամանակ: Նրա բարեբար ազդեցութիւնը փորձուած է նոյնպէս բոլոր անկարգ հիւանդութիւնների, ստամոքսա-աղիքային, մարսողական օրգանների և նրանց մէջ անմարսելի մընացած ներքին զանգաւածների վերաբերմամբ:

Ժամանակակից մարդը ապրում է ոչ բնական կազմաբանական հիմունքներով, կարճ են նրա օրերը և նրանց պաշտպանութեան միջոցները շատ թոյլ և Մէջնիկովը ասաց:

Դիտութեան ճիշդ ու յաջողութիւնը միկրոբների և ֆակոցիտների ուսումնասիրութեան մէջն է, որ-

պէսզի իւրաքանչիւր անհատ կարողանայ յաջողութեամբ զինուել ընդդէմ զանազան հիւանդութիւնների, կանխահաս ծերութեան և մահուան:

Մէջնիկովը շատ տարիներ առաջ սկսել էր երկայնակեցութեան հետազոտութիւնը, թէ ինչո՞ւ համար որոշ թուով մարդիկ և մի քանի կենդանիներ աւելի երկար են ապրում, քան սովորաբար ընդունուած է ներկայ կեանքի ժամանակամիջոցը: Յաջողաբար և լուրջ հետազոտութեամբ նա ուսումնասիրեց, որ այն կենդանիները, որոնք բնութիւնից օժտուած են կարճ աղիքներով, ապրում են շատ երկար՝ քան համասեռ այն կենդանիները, որոնք ունին երկար աղիք: Մարդը ժառանգել է շատ երկար աղիք, մինչդեռ մի քանի չինական «Մուրը» անուանուած ազգաւներ բոլորովին հաստ աղիք չունենալով—ապրում են համարեա հազար տարի և մինչև վերջը պահպանում են իրանց կենսութիւնը: Թութալը կարճ աղիքներ ունի, և հարիւր տարուց աւելի է ապրում: Կրիաները իրանց շատ կարճ հաստ աղիքների պատճառով շատ երկար են ապրում քան մարդիկ:

Մէջնիկովը սկսեց մանրագիտակով հետազոտել մարդու և զանազան կենդանիների հաստ աղիքի ոլարունակութիւնը, և գտաւ, որ կանխահաս ծերութեան բուն պատճառն է առհասարակ աղիքների միկրոբների թոյների ազդեցութիւնը: Այդտեղ գտաւ նա իր որոնած հարցի ստոյգ և անժխտելի պատաս-

խանը՝ Նա յայտնեց, որ մարդիկ իրանց կեանքը վտանգի չենթարկելու և մարսողութիւնը կանոնաւորելու համար պէտք է գործածեն լակտօբացիլինը: Նոյնպէս նա յայտնեց, որ մարդու աղիքների մեծաքանակ անցքերի զանազան նեխիչ հիւանդութիւնները միկրոբների արտադրած թոյններիցն է, որ աղիքների ներքին պատերը ծծելով, պատճառում են զանազան հիւանդութիւններ, կանխահաւ ծերութիւն և մահ: Մարդ ի՞նչպէս երկարացնէ իր տարիները՝ երբ իր մեծաքանակ աղիքների մէջ պարունակում են միլիոնաւոր փսասակար միկրոբներ և թոյներով նեխուած կղկղանք:

Հաստ աղիքում միկրոբների աճումը զարհուրեցուցիչ է: Նրանց թիւը օրական մօտաւորապէս 128,000,000,000 է: Սաղմնաբանական հետազոտութիւնը ցոյց տուեց, որ մեր խորշերի երրորդ մասը իւրաքանչիւր օր ենթակայ է վարակման և ոչնչացման, որի մի մասն է միայն ազատ:

Եթէ թոյն է արտադրում աղիքների անցքերում, հակառակ բացիլներով էլ կարելի է արգելել նրանց փսասակար աղղեցութիւնը և այսպիսով առաջն առնել զանազան հիւանդութիւնների գոյացման: Լակտօբացիլը իբրեւ պատուաստ խանգարում և լուծում է միկրոբների կազմը, որոնք այլևս անկարող են լինում թոյն արտադրելու:

ՄԱՐԴՈՒ ԿԱԶՄԱՅԱՆԱԿԱՆ ՕՐԸ 140 ՏԱՐԻ Է

Նախկին մարդու հետ համեմատելով, ժամանակակից մարդու կեանքի համար սակաւ օրեր են ընդունուած: Ուրեմն նա պարտաւոր է հետեւել երկարակեցութեան անհրաժեշտ պահանջներին: Մէջնեկովը յայտնեց, որ այս ձևի հետազոտութիւնների շնորհիւ կեանքը կարող է երկարացուել:

Սաղմնաբանական հետազոտութիւնները ցոյց տուեցին, որ մահերի մեծ մասը պատահել է ուղղակի կամ անուղղակի ստամոքսա-աղիքներից, աղիքների միկրոբների թոյների պատճառով: Աղիքները ի ծնէ ազատ են նեխումից, միկրոբներից, բայց շուտով տեղի է ունենում վարակումը: Մանուկի առաջին *меконий*-ն (կղկղանքը) ազատ է թունաւոր միկրոբներից, բայց արդէն 3—10 ժամից յետոյ սկսում է վարակումն և հետզհետէ սկսում է աւելի սաստկանալ: Մէկ տարեկանից մինչև հինգ տարեկան երեխայի աղիքային ֆլօրան սկսում է բարդանալ երբ երեխան կաթնային սնունդից անցնում է խառն սնունդի, այն ժամանակ յայտնւում են նոր թունաւոր միկրոբներ: Հետևապէս՝

1. Գոյութիւն ունի ծծկեր մանուկների հիմնական աղիքային ֆլօրա:

2. 1-ից մինչև 5 տարեկան երեխաների մէջ գոյանում են լրացուցիչ աղիքային ֆլօրա, միանալով հիմնական ֆլօրաներին և բաղկանալով գլխաւորապէս նեխիչ միկրոբներից:

3. Հասակաւոր մարդն ունի իր առանձին հիմ-

նակաւն աղիքային ֆլօրան, գերիշխում են գաժան և թունաւոր միկրոբները, որոնք առաջացնում են նեխումների եռանդուն պրօցէսներ, որի հետեանքը այն է լինում, որ մարդկային ցեղի մի երրորդ մասը մեռնում է 50 տարուց առաջ:

Արդի մարդու բազում աղիքների անցքերում միկրոբները թոյն արտադրելով, թունաւորում են արիւնը մահացու թոյններով: Մէջնիկովը բաժանելով հաստ աղիքի թունաւոր միկրոբները, և սրսկելով ճագարների երակներում՝ մահ է առաջացնում յայտնապէս թունաւորման նշանով, և յետոյ ընդհանրապէս նկատուում են ցնցումներ, անդամալուծութիւն, փսխում և արիւնահոսութիւն, իսկ եթէ մի փոքր աւելի սրսկել՝ այն ժամանակ մահը պատահում է վայրկենական: Մի շարք փորձերով Մէջնիկովը անժխտելի փաստերով ապացուցեց, որ գոյութիւն ունի թունաւոր միկրոբներ աղիքների ֆլօրաններում, և թէ այդ թունաւորումը ոչ միայն խրօնիկական է լինում, այլ շատ յաճախ յանկարծական: Մէջնիկովը ասում է, որ այդ թունաւոր նիւթերը զարգանում են աղիքային բազմաթիւ ֆլօրաններում զանազան ձեւերով: Աղիքների թոյնները ծծելով, աստիճանաբար թունաւորում է ամբողջ օրգանիզմը և մաշում ու թուլացնում է նրա ընդդիմադրական ոյժը, միևնոյն ժամանակ ուժեղացնելով թունաւորման ներգործութիւնները:

Ծերութիւնը և կանխահաս մահը առաջա-

նում են աղիքային նեխիչ բակտերիաների թոյնների խրօնիկական թունաւորման հետեանքով: Եւ երբ հաստ աղիքների հիւանդութիւնը սուր կերպարանք է ստացել և յաջողուել է անդամահատութեամբ հեռացնել հաստ աղիքը, այն ժամանակ այդ հիւանդները միանգամայն՝ բոլորովին առողջանալով շատ լաւ են զգացել իրանց: Հետեաբար անհրաժեշտ է առաջ առնել կամ գոնէ թուլացնել այդ թունաւոր նիւթերի ներգործութիւնները. ահա դրա համար անհրաժեշտ է գործածել օրական մի որոշ չափով, մօտաւորապէս մի ֆունտ մաքուր կուլտուրական լակտօբացիլը, որը խափանում է աղիքների նեխումները, փաստկար բակտերիաների գործունէութիւնները և միևնոյն ժամանակ արգելում է շնչերակների կարծրացումը:

Բայց գլխաւոր հարցը նրանումն է, որ պրօֆ. Մէջնիկովը թափանցեց և յայտնեց, որ աղիքային թունաւոր միկրոբների հետ պէտք է կռուել այն բնական միջոցներով, որ բնութիւնը ինքը պահպանում է նրանցից նորածին մանկան՝ աղիքներում զարգացնելով կուլտուրական հակամարտնչող միկրոբներ:

Բիէնստէկ և Տիսսիէր ցոյց տուին առանձին փորձերով, որ կաթնային կուլտուրական թթուտի բացիւնները զարգանալով միատեղ նեխում առաջ բերող մեկրոբների հետ կազմալուծում են վերջինների փաստկար նիւթերը:

Տիսսիէրի փորձերից մէկը հետեան է. վերցնել

երկու սրուակ, չլնել իւրաքանչիւրի մէջ մի մի կը-
տոր միս և վրաները ածել բնախօսական լուծանիւթ
(физиологический раствор) և на сі (хлористій нат-
рій) և յետոյ նրանցից մէկի վրայ աւելացնել քիչ
շաքարանիւթ և ցանել նրա վրայ կաթնային թթու-
տի բացիւններ և ամենավերջ լեցնել վազիլինի իւղ՝
որպէս զի առաջանան նեխիչ միկրոբներ: Սկզբում
երկու սրուակներում 37-աստ. սկսում է զարգանալ
նեխման պրօցէսս, միաժամանակ առաջանում է վատ
զաղերի հոտ, բայց յետոյ այն սրուակում, ուր յետոյ
շաքարանիւթն է դրուած, նեխումը հետզհետէ կանգ
է առնում այն ժամանակ, երբ զարգանում են կաթ-
նային թթուտի բացիւնները, որոնք շուտով տիրա-
պետում են մրցման դաշտը, վերջ ի վերջոյ նրանց
ոչնչացնում են, որովհետև նրանց համար կորստա-
բեր է կաթնային թթուտը և սրուակում բոլոր նե-
խիչ թունաւոր միկրոբները ոչնչանում են, իսկ սրու-
սակում մսի մեծ մասը մնում է անլուծելի, այն ինչ
միւս սրուակում լիովին շարունակւում է նեխումը և
սմբողջովին լուծւում է նեխիչ միկրոբների ներ-
գործութեամբ: Բազմաթիւ փորձեր ցոյց տուին, որ
նոյն ներգործութիւնները առաջանում են մարդկանց
օրգանիզմներում:

Նիւ-Եօրկում Հերթլի փորձերը, որ շների ա-
ղիքներում յաջորդաբար ներմուծելով զանազան
միկրոբների որոշ քանակութիւն, տեսաւ թէ որպի-
սի նեխումն է առաջ գալիս, մինչդեռ լակտօբացիլին

մտցնելու հետեանքն այն եղաւ, որ յայտնապէս նուա-
զել էր նեխումը:

Աւելի հետաքրքիր և որոշ հետեանքների հա-
սաւ յայտնի Մ. Կոհէնդին իր և ուրիշների վրայ
կատարած փորձերով, որոնք 6 ամսից աւելի տեւեցին.
իր փորձերի ժամանակ նա սովորական սնունդները
դառաւորեց բուսեղէնների, մսի և օսլայական նիւ-
թերի, որոնց առանձին առանձին շաքարներ յատ-
կացնելով՝ բաղդատեց ստացած հետեանքները և յե-
տոյ սնունդը բացառապէս մսի փոխարինելով գտաւ
աղիքներում նեխման աճում: Այս համեմատութիւն-
ները պարզ և որոշ ցոյց տուին, թէ աղիքներում որ-
քան աճեց նեխումը (эфиго-сёрная кислота), որը
աղիքների նեխման աստիճանը ցոյց տուող ամենա-
ուղիղ նշանն է: Հիմնուելով այս վերջին փորձի վրայ՝
Կոհէնդին մերժում է բոլոր մսեղէն սնունդները և դրա
փոխարէն հետեց մի առ ժամանակ, զանազան շա-
քարներ, բուսեղէն նիւթերի հետ միասին օրական
մի որոշ չափով և՛ լակտօբացիլին ընդունել, որի
արդիւնքը հիանալի էր, որովհետև աղիքների նե-
խումը միանգամայն դադարեց էր:

Կղկղանքների հետազօտութեամբ նոյնպէս առա-
ջուցեց, որ լակտօբացիլին մեծ քանակութեամբ ար-
տադրում է ամենաազդու կաթնաթթուտ կոչւածը,
որը կղկղանքում շաքարներով է պահում իր գոյու-
թիւնը և շարունակում է արգելել աղիքների նեխումը:

Այս օրինակ փորձերի հետևող բազմաթիւ բժիշկ-

ները Ֆրանսիայում, Գերմանիայում, Ամերիկայում, Անգլիայում, Ռուսաստանում, մինչև՝ անգամ Հնդկաչինաստանում ստացան միևնույն հետևանքները:

Մէջնիկովը ասում է.

Արդէն վաղուց հաստատուած է, որ գործածելիս այն կենդանիների ժխը կամ արիւնը, որը արդէն սկսել է լուծուել, առաջացնում են լուրջ խանգարմունք մեր օրգանիզմում: Ներմուծելով նեխուած նիւթերը մեր օրգանիզմում սրսկման միջոցաւ արեան մէջ կամ կաշու տակ, անմիջապէս առաջացնում է արագ մահ: Ներկայումս լիովին ապացուցուած է, որ այդ թոյներն են նեխիչ միկրոբների բերքերը, այսինքն այն չորս տեսակ միկրոբները, որոնք բնակւում են մեր աղիքներում:

Բացի այդ, թոյների առաջացնող սուր թունաւորման, աղիքային միկրոբները արտադրում են նիւթ, որոնք առաջացնում են խրօնիքական խանգարմունք օրգանիզմի մէջ: Այդ նիւթերն են՝ ինդոլ և ֆէնոլ, որոնք արտադրում են մեր աղիքների ֆլորանների միկրոբները՝ ոչ մեծ քանակութեամբ: Բայց այդ նիւթերը աստիճանաբար ներգործում են մեր ամենաթանկագին օրգանների, ինչպէս՝ շնչերակների, սրտի, երիկամունքների և ուղեղի վրայ: Արտադրելով ամեն օր թէպէտ ոչ մեծ քանակութեամբ ինդոլ և ֆէնոլ, վերջի վերջոյ առաջացնում են շրջերակների կարծրացումն, նոյնպէս և յիշեալ օրգանների պնդախտութիւն: Մեր նպատակի

փնտրումը այն է՝ մարդու փայրի աղիքային ֆլորաները կուլտուրական աղիքների փոխել, այսինքն քնասակար միկրոբները փոխարինել օգտակար միկրոբներով: Մի քանի տեսակ միկրոբներ արտադրում են թոյներ, որոնք շարունակ ծծելով մեր արիւնը, պէտք է անխուսափելի կերպով փոխեն մեր հիւսիւածքները, սրտի անօթները և այլն: Որ մի քանի տեսակ միկրոբներ գերազանցում են ֆէնոլ թոյնով արտադրութեամբ: Հէնց այդ թոյները ներգործում են շնչերակների վրայ և առաջացնում են շնչերակների կարծրացումն, որը համարւում է կանխահառ ծերութեան գլխաւոր նշաններից մէկը: Ուրեմն չկայ ոչինչ զարմանալի ենթադրելու, որ լակտօբացիլին՝ խափանելով աղիքային թոյների արտադրութիւնը, կարող է յետաձգել կանխահառ դառամութիւնից մեր օրգանները: Եւ այսպէս՝ ինչպէս լակտօբացիլը բռնում է առաջի տեղը այդ օգտակար միկրոբների մէջ, ուրեմն մենք իրաւունք ունինք ենթադրելու, որ նրանց բարեբար ներգործութիւնը կարող է հասցնել մարդկանց երկարակեցութեան:

Որպէս զի համենք իրական հետեւանքների, մենք կանգ առանք ամենաազդու Բուլգարական «եօղուրտ» բացիլի վրայ, որն արտադրում է ամենաազդու կաթնաթթւուտ, և որը միայն կարող է կազմալուծել այդ թունաւոր միկրոբների արտադրած նեխումները:

Հետզհետէ աւելի և աւելի պարզւում է, որ

26601
10201

կաթնային խմորումն պէտք է բռնէ ամենակարևոր և ամենալայն տեղը մարդկանց սնունդների մէջ, նոյնպէս և պէտք է համարուի ամենաազդուն և բուժարարը զանազան հիւանդութեանց համար:

Մէջնիկովը այս հարցի առթիւ նկատում է, որ զատ սկզբնական ժողովուրդների բնազդը կարծես թէ նախատեսել է կաթնային թթուտի գործածութեան օգտակարութիւնը՝ առանձնապէս տաք երկիրներում, որտեղ ամեն աեսակ նեխման պրօցէսներ առաջանում են ուժեղ կերպով: Եզիպոսոսում անյիշատակ ժամանակից գործ էին ածուում մի տեսակ մածուն «լեբեն» անունով: Նրա նման, բայց տարբեր պատրաստութեամբ Ալժիրի ժողովուրդը գործարում է «լեբենը», ինչպէս և Արաբները: Ըստ Պլինի վրկայութեան՝ յոյների և հռովմայեցիների մէջ մածունի գործածութիւնը վաղուց յայտնի էր և այժմ էլ գործածուում է մեծ քանակութեամբ, իսկ Պարթևները մածունը մատուցանում էին խնջոյքից յետոյ:

Ֆրանսիական ճանապարհորդ Ֆօան ասում է, որ նոյն սովորութիւններն ունին հարաւային և արևմտեան Աֆրիկայի ցեղերը, որտեղ մածունը նրանց գլխաւոր սնունդներից մէկն է: Բուլգարական ժողովուրդը գործ է ածում մի առանձին տեսակ կաթնային խմորում «ხოჭორთ» կոչուած, Բալկանեան թերակղզու բնակիչները գործածում են մածուն, նոյնտեսակը մեծ քանակութեամբ գործա-

ծում են Փոքր Ասիայում հայերը, Կովկասումն էլ տեղացիք գործածում են կէֆիր և կումիս, որոնք խմորում են սունկերով և կաթնային լուկուտիւրիաներով: Վերջապէս Ռուսաստանում մեծ քանակութեամբ գործածում են պրասոսկաս և վարանեյ կոչուածները. այսպիսով մարդը բոլորովին անգիտակցաբար ներմուծելով իր աղիքներում անագին քանակութեամբ կաթնային թթուտի բակտերիաներ՝ դրանով մեղմացնում է իր աղիքային նեխումները: Ըստ երևոյթին շատերին թւում է, թէ ներկայիս էլ կարելի է հետեւել այդ հինաւուց սովորութիւններին, բայց գործին մօտ ծանօթութիւնը և զանազան կաթնային խմորումների բացիլների և միկրոբների ուսումնասիրութիւններն ապացուցանում են, որ այդպէս չէ: Ամեն մի կաթնային խմորում չի կարող ծառայել նպատակին, և որ բոլոր երկիրների զանազան կաթնային խմորումները, որոնք պատրաստում են սովորական եղանակներով, թէպէտ եփած կաթից, բայց նրանցում կարող են լինել շատ ֆլասակար միկրոբներ և այլ միկրօ-օրգանիզմներ, հիւանդաբեր սաղմեր, որոնք կարող են առաջացնել ֆլասակար խմորումներ, օրինակ իւղաթթուտ, քացախային, ալկոհօլային և այլ խմորումներ՝ որոնք վատ ներգործութիւն են ունենում մարսողական և այլ օրգանների վրայ, մանաւանդ շարունակ կէֆիր և կումիս և այլն գործածելը. բացի դրանցից, սովորական կաթնային խմորումների բակտերիաները չեն կարող

կուել աղիքների թունաւոր բակտերիաների հետ: Ահա այդ բոլորը ի նկատի ունենալով՝ Մէջնիկովը կանգ առաւ կաթնային այն ամենաազդեցիկ խմորման վրայ, որը մինչև այժմ գոյութիւն ունեցող բոլորն կաթնային խմորումների մէջ գերազանց է, 3 անգամ աւելի ներգործական, քան այլ կաթնային խմորումների բացիլները: Բուլգարական բացիլը միացնելով մի ուրիշ բացիլի հետ, որը կոչւում է՝ լակտօբացիլին, և միախառնած այն անջնաւ է մարդու օրգանիզմին, բանմաթիւ փորձողների թուում Կոհենդին իր անձի և ուրիշների վրայ փորձեց 18 ամիս շարունակ, որ այլևս ոչ մի նեխման հետևանք, նոյնպէս և ոչ մի ֆլասակար միկրոբ նրանում չէ պարունակում: Այսպիսով Մէջնիկովի առաջարկած կաթնային խմորումը բաղկացած է երկու մաքուր կուլտուրական բացիլներից, մէկը բուլգարական, միւսը եւրոպական ծաւում ունեցող. այս ձևով պատրաստող կաթնային խմորման մասնակցում են միայն երկու կուլտուրական բացիլներ, առանց որևէ ուրիշ ֆլասակար բակտերիաների:

Առաջ կարծում էին, որ կէֆիրը և կումիսը կաթից աւելի դիւրամարս են, իբրև թէ խմորման մասնիկները գտնւում են լուծուած վիճակում: Այլ խօսքով, կէֆիրը և կումիսը համարւում էին ինչպէս կէս մարսուած: Այժմ Հէյեմի և Ռօվինկի և ուրիշների հետազոտութիւնների համաձայն այդ կարծիքը այլևս չէ կարող գոյութիւն ունենալ: Նրանք կատարել են

փորձեր, որոնք վճռողաբար ապացուցանում են, որ կէֆիրը և կումիսը իրանց մէջ պարունակում են կաթնային թթւութի շատ չնչին տոկոս:

Մէջնիկովի, Կոհենդի, Հէյեմի և ուրիշ շատերի ըստ նոր հետազոտութիւնների՝ կէֆիրը և կումիսը իրապէս օգտաւէտ են շատ քիչ դէպքերում, բայց նրանք իբրև անուշ երկար չեն կարող գործածութեան համար յանձնարարուել: Աղիքային խրօնիկ նեխման նկատմամբ նրանք չեն կարող համարուել իբրև ազդու միջոց: Կէֆիրը և կումիսը ալկոհոլիկ և կաթնային խմորումների կարգումն են և նրանք մնալով, օրըստօրէ աւելանում են նրանց ալկոհոլի մասերը՝ որը երբեք ցանկալի չէ:

Դր. Հէյեմը բոլորովին մերժում է կէֆիրը նրա համար՝ որ կէֆիրը որովայնը լայնացնելով նպաստում է իւղաթթւութի խմորման, իսկ նրա մնացորդները ստամոքսը հարուածում և սաստիկ ֆլասում են: Իսկապէս օգտակարը լակտօբացիլինն է, որը չէ պարունակում ալկոհոլի հետքն անգամ:

Կոհենդին Մէջնիկովի լաբարատորիում ցոյց տուեց, որ շարունակ գործածելով լակտօբացիլին մենք կարող ենք հասնել մեր նպատակին՝ աղիքների ֆլօրաների վերակազմութեան հարցում:

Կոհենդի նոյնպէս բացատրեց, որ հաստ աղիքի ֆլօրան իսկապէս փոխւում է և կաթնաթթւութի բացիլները գերիշխող են հանդիսանում: Սրա հետ միասին մէզի մէջ эфирно-сѣрная кислота-ի քանակու-

թիւնը նշանաւոր կերպով պակասում է, որը ցոյց է տալիս ֆէնօլի, ինդալի, սկատօլի և ուրիշ թունաւի նիւթերի նեխումների նուազումը:

«Միզային թթւութեամբ» կոչւած թունաւոր միկրօօրգանքների բազմանալուն հետեւ որեւէ արգելք չը լինի՝ փոխադրուելով աղիքների մէջ, առաջացնում են մեր առողջութեան վրայ զանազան տկարութիւններ, ինչպէս մարսողական օրգանների, սրտի, ներվային սխտեմի, նոյնպէս մորթու վրայ և այլն, որոնք խափանւում են լակտօբացիլինի գործածութեամբ:

Մէջնիկովը դիմեց շատ երկիրների վիճակագրութիւններին, նոյնպէս նրանց կենցաղների և հաւաքեց բազմաթիւ հարիւրամեայ երկայնակեցների մի մեծ ցուցակ և յիշեց ի միջի այլոց շատերի անունները և նրանց գործածած սնունդները: Բուլղարացի բժ. Գրիգորով հարիւրամեաների և 150 ամեաների ապշեցուցիչ մի մեծ ցուցակ ներկայացրեց, որ հաւաքած էր բուլղարական մի նահանգից, որտեղ «եօղուրտ»-ը (մածունը) կաղմում է նրանց սնունդի էական մասը: Բուլղարական մի ուրիշ նահանգից հարիւր և հարիւր յիսուն ամեաների մի մեծ ցանկ էլ հաւաքել է Շիմինը, որի մէջ յիշուած են շատերի անունները, որոնք պահպանել են իրանց յիշողութիւնները և ոյժերը, և որոնց սնունդը բացառաբար նոյնպէս եղել է հաց և «եօղուրտ»: Հետեւապէս, նրանք՝ որոնք երկար են ապրել, առատօրէն գործ են անել «եօղուրդ», «մածուն», sour milk,

(սրանք նպաստաւոր պայմաններում են պատրաստուած և պարունակում են լակտիկ ասիտ—կաթնաթթւութեամբ) և նրանց երկարակեցութեան զխաւոր պայմանը եղել է միայն սնունդը: Այս հիման վրայ Մէջնիկովը սկսեց իր հետազօտութիւնը: Մարդու աղիքներում աճող միկրօօրգանքները նեխման և կղկղանքի թոյններն են, որ պատճառում են զանազան հիւանդութիւններ և կեանքը հասցնում են կանխահաս ծերութեան և մահուան:

Մի համեմատութիւն. օրինակ՝ Բուլղարիայի 4 միլիօն ազգաբնակչութիւնից 3800 հոգի ապրել են 150 տարուց աւելի, իսկ 100 տարեկան ապրողները բազմաթիւ են: Այն ինչ Գերմանիան, որ ամենաառողջ և բարեկեցիկ ազգն է համարւում Եւրոպայում և ունի 61 միլիօն ժողովուրդ, միայն 78 հոգի ապրել են 150 տարեկան: Իսկ Միացեալ Նահանգներում ոչ միայն 100—150 տարեկան ապրողներ կարելի է ասել չկան, այլ և 50—60 տարեկան ապրողները շատ սակաւ են, չնայելով նրանց տնտեսական միջոցների առաւելութիւններին և բնակարանների առողջապահական պայմաններին, բայց մի առողջ ամերիկացիից, որը 84 տարեկան է, բայց ինչպէս ասում է, նա պարտական է մածուն, թէ իր առողջութիւնով և թէ իր երկարակեցութիւնով:

Մէջնիկովը ասում է, որ բազմաթիւ փորձեր են անում զանազան խմորումները կանոնաւորելու մաքուր կուլտուրայի միջոցով և մշակումը

լաւացնելու գինու, մրգաշրերի, պանիրների և այլն. այժմ գիտութեան շնորհիւ ժամանակն է, որ մարդ մշակէ նման մեթոդներ և կատարելագործէ իր աղիքների խմորումները: Ինչպէս կոհէնդին ապացուցեց, լակտօբացիլինը հիւսնալի կերպով ընտելանում է մարդկանց աղիքներում և կարող է ծառայել կազմակերպման, այսպէս ասած՝ մարդու վայրի աղիքները փոխել կուտուրական աղիքների: Ահա դրա համար անհրաժեշտ է փոխել կաթնային խմորման տեխնիկան:

Մէջնիկովը նկատում է. —

Եւս համոզուած եմ, որ շատ անյաշող դէպքեր, որ պատահում են լակտօբացիլինի միջոցով աղիքային հիւսնալութիւնները բուժելու ժամանակ, դրանց պէտք է վերագրել կաթնախմորումների վատ պատրաստութիւններին: Տարրալուծելով դրանց, շատ յաճախ գտնում էի նրանցում բուլգարական բացիլի փոխարէն ուրիշ զանազան տեսակ բացիլներ, և երբեմն ֆլաւակար միկրոբներ. ուրեմն չը կայ ոչինչ զարմանալու, որ նման պատրաստութիւնները աւելի շուտ ֆլաւ են բերում քան օգուտ (Русск. Сл. № 8, 1911 г. «Молочные микробы». Мечникова).

Ըստ Ֆուարի և ուրիշների հետազոտութեան՝ լակտօբացիլինն ունի ամենաթեթիւ մարսողական յատկութիւն, և պարունակում է մեծ քանակութեամբ աւելի սպիտակուցային նիւթեր, կաթնաշաքար, իւղ, քան թէ կաթը, կէֆիրը, կուսիսը և կաթնային այլ

խմորումները, այնպէս որ լակտօբացիլինը իր սննդաբար նիւթերի բովանդակութեամբ բռնում է առաջին տեղը բոլոր կաթնային խմորումների մէջ: Նոյնպէս հանքային նիւթեր աւելի շատ է պարունակում իր մէջ քան կաթնային այլ խմորումները և որ գլխաւորն է՝ լուծուած դրութեամբ: Միևնոյն ժամանակ պէտք է գիտենալ, որ կաթնային միկրոբները և առանձնապէս նրանց ամենալաւը, ինչպէս բուլգարական մածնաբացիլը պատուաստուում են ոչ դիւրութեամբ մեր աղիքներում. դրա համար նրանց պէտք է շաքարանիւթ, որոնք չը կան մեր հեռաւոր մարսողական գործարաններում, այսինքն հաստ աղիքում: Բոլոր շաքարահիւթերը, որոնց ընդունում ենք, արագ ծծւում են մեր բարակ աղիքի վերի մասերը և չեն հասնում մինչև այնտեղ, որտեղ կատարւում է կռիւը օգտակար և ֆլաւակար միկրոբների մէջ: Այն բոլոր սնունդները, որոնց գործ են ածում մարդիկ, միայն արմաւեններ, ինչպէս վերջին հետազոտութիւնները ցոյց տւին, ընդունակ են հասցնել շաքարանիւթեր հաստ աղիքը և նպաստել լակտօբացիլինի յաղթութեան:

Լակտօբացիլինը մի քանի տարի գործածելուց յետոյ՝ բռնեց իր հաստատ և արժանաւոր տեղը ներկայ բժշկութեան մէջ: Մի քանի երկրներում բժիշկները փորձեցին բուժել նրանով աղիքների զանազան հիւսնալութիւններ:

Ահա բազմաթիւ փորձերից մի բանի օրինակներ: Յայտնի է, թէ որքան դժուար է բուժել ծրծկեր երեխաների աղիքների հիւանդութիւնները: Այդ հիւանդութիւնների համար յանձնարարուած զանազան անյաջող միջոցները գործածելուց յետոյ, բժիշկ Կլօսը Մազտեբուրգում սկսեց բուժել նրան լակտօբացիլինով: Նոյնպէս նա լակտօբացիլինով բուժեց շատ ծծկեր երեխաների աղիքների խրօնկական հիւանդութիւնները:

Բազմաթիւ ուրիշ բժիշկներ ունեցան միևնոյն հետեանքները: Ոչ միայն ծծկեր և փոքր երեխաներ, այլև չափահասներ, որոնք երկար ժամանակ տառապում էին աղիքների հիւանդութիւններով, ընդունելով լակտօբացիլին՝ բոլորն էլ բուժեցին:

Ստամբուլի հիւանդութիւնների յայտնի մասնագէտ բժիշկ Վերգելէ, որը հրատարակեց իր սանատօրիայի ստամոքսի խրօնկական հիւանդութիւն ունեցողներից 20-ի ցուցակը, որոնք բուժուել են միայն լակտօբացիլինով, հիմնուելով իր փորձերի վրայ՝ նա ասում է. կաթնաթթուում ոչ միայն հիւանալի կերպով կատարում է ստամոքսի հիւթի գերը, այլև նա ունի շատ առաւելութիւններ, երբ զանազան պատճառներով ստամոքսը չի կարող արտադրել այդ հիւթը:

Մի կին տառապելով աղիքի բորբոքումով, որը Վիէննայի հիւանդանոցում էր, նրա հիւանդութիւնը չէր բուժուում որևէ միջոցով ամբողջ 13 տարի. այդ

կինը տանջւում էր լուծողութեամբ, որից նա սաստիկ նիհարել էր, փոխելով զանազան դեղորայք և պահեցողութիւններ, բայց առանց որևէ օգուտի. վերջապէս բժ. Բօնդին վճռեց տալ միայն լակտօբացիլին. հետեանքը հիւանալի էր. լուծումը դադարել էր, հիւանդի կշիռը աւելացել, և նա հեռացաւ հիւանդանոցից բոլորովին առողջ: Այդ դէպքը առանձնապէս հետաքրքիր է, որովհետև նրա արտաթորման մէջ գտնուել էր այն միկրոբը, որը գիտութեան մէջ յայտնի է Պարատիֆօզի բացիլ անունով, շատ նման այն միկրոբի՝ որը առաջացնում է տիֆ: Այդ բացիլը կարող է առաջացնել մարդկանց աղիքների խանգարումն: Այդ հիւանդ կինը լակտօբացիլինը գործածելիս՝ արտաքսում էր մեծ քանակութեամբ այդ պարատիֆօզի բացիլները, իսկ հիւանդը բուժուելուց յետոյ այդ միկրոբները բոլորովին ոչնչացան: Այս օրինակը և դրա նման շատեր ցոյց են տալիս, որ լակտօբացիլինը ոչ միայն կարող է արգելել նեխի միկրոբների բազմանալը, այլև նրանք միևնոյն ժամանակ արտաքսում են պարատիֆօզի և այլ բացիլները, որոնք ֆեւասակար են մեր առողջութեան համար: Հետեապէս լակտօբացիլինը (կաթնաթթուում) ունի այն յատկութիւնը, որ ոչ միայն բուժում է աղիքների բորբոքումը, այլ միևնոյն ժամանակ ոչնչացնում է իսկական նեխման աղբիւրը: Բժկ. Բրօշէի մի շարք կլինիկական հետազոտութիւնները հիւանդների մասին ֆրանսիայում,

որոնք բուժուել են լակտոբացիլինով, ցոյց են տալիս, որ նրանով բուժուում են սաստիկ լուծուժ, արնալուծում, աղիքների բորբոքում, խրոնիկական ստամոքսա-աղիքային կառար ունեցողները և այլն:

Իսկ Գ. Թ., որը 18 ամիս տանջուում էր խրո-
նիկական ստամոքսա-աղիքային բորբոքումով, ծայ-
րայեղութեան հասած թուլութիւն ունէր, և անկու-
րող էր քայլ անելու. նա գործածել էր երկար ժա-
մանակ շատ տեսակ դեղորայք և ոչ մի օգուտ չէր
տեսել և յուսահատուած միայն իր մահն էր ցան-
կանում, որպէսդի ազատուի անտանելի տանջանքնե-
րից, բայց նա հիմնաւորապէս առողջացաւ լակտոբա-
ցիլին գործածելով: Մի տիկին, որը 10 տարի տա-
ռապում էր ստամոքսա-աղիքային անոմալստղութիւ-
նից, առանց որևէ օգուտի գործադրեց ամեն միջոց,
իսկ երբ ընդունեց լակտոբացիլինը, կարճ ժամանա-
կից յետոյ բոլորովին առողջացաւ և հեռացաւ հի-
ւանդանոցից: Մենք չենք կամենում առաջ բերել
հարիւրաւոր նման օրինակներ և այն բժիշկների ա-
նունները, որոնք հիմնուելով իրանց սանատորիանե-
րում կատարած բազմաթիւ փորձերի վրայ, նկարա-
գրել են մանրամասն այն հիւանդների անյուսալի դը-
րութիւնները, որոնց վրայ ամեն միջոց գործադը-
րելով՝ ոչ մի օգնութիւն չկարողացան հասցնել այդ
մահուան դատապարտուածներին: Վերջապէս նշա-
նակելով լակտոբացիլին այդ հիւանդների համար,
բոլոր բժիշկներն էլ ուղղակի հիացմունք յայտ-

Նեցին նրա կատարած բուժարար յատկութեան մասին: Որովհետեւ այդ մահուան դատապարտուած հիւանդները ընդունելով կարճ ժամանակով լակտօբացիլինը՝ բոլորն էլ լիովին առողջացան:

Մէջնիկովը սխառեմատիկ հետազոտութիւն կատարելու նպատակով պատուաստել է իրան տենդով, որը ինչպէս ինքն է ասում, վատ է ներգործել նրա սրտի վրայ. յայտնի հանգստացնող միջոցներ գործածելիս, աւելի ուժեղացել է նրա սրտի հիւանդութիւնը առանց որևէ օգուտ բերելու, Յետոյ դիմելով որոշ պահեցողութեան և ընդունելով որոշ չափով լակտօբացիլին, նա ասում է «Այժմ իմ առողջութիւնս այնքան լաւ է, որ հնայելով իմ տարեկան հասակիս, ես կարող եմ կատարել երկարատև աշխատանք»:

Մէջնիկովը խորհուրդ է տալիս այն մարդկանց,
որոնք ցանկանում են ապրել առողջ և երկար, չգոր-
ծածել որևէ տեսակ ակրոհոլական խմիչքներ. միս
կարելի է ուտել ոչ աւելի քան յրական 25—30 զօ-
լտնիկ, ուտել միայն եփած բուսեղէն, շատ օգտա-
կար է արմաւը, իսկ լակտօբացիլինը անհրաժեշտ է
ընդունել օրական մի ֆունտի չափ, որպէս հակա-
մարտ մեր աղիքների նեխուճների և միկնոյն ժամա-
նակ ամենակտրուր անադանիւթ մեր կազմուածքի
համար, և որը աւելի օգտակար է նրան ընդունել շա-
բարով կամ քաղցրաւհիւքներով:

Մէջնիկովին զերջապէս յաջողուեց զարակել:

փոքր ճագարներին ասիական խօլերայով, որոնք
 ռովորաբար ենթակա չեն այդ հիւանդութեան: Ներ-
 մուծեց նրանց սնունդների մէջ խօլերայի բացիւնների
 հետ մի քանի ուրիշ տեսակ միկրոբներ էլ, որոնք
 նպաստում են խօլերայի բացիւնների զարգացման:
 Եւ հակառակը, մի ուրիշ խումբ ճագարների էլ նա
 պահպանեց խօլերայի վարակումից, ներմուծելով
 խօլերայի բացիւնի հետ մի քանի հակամարտնշող
 բացիւններ, և այդպիսով ազատեց նրանց վարա-
 կումից:

Այդ փորձը նոյնպէս ցոյց է տալիս, թէ ինչպիսի
 դեր են խաղում թունաւոր նեխիչ բացիւնները և թէ հա-
 կամարտնշող բակտերիաները մեր աղիքային ֆլօրա-
 ներում, այն է նեխիչ միկրոբները շարունակ ձգ-
 ւում են թունաւորել մարդու կեանքը, իսկ հակա-
 մարտնշող լակտօբացիլինը լուծում և արտաքսում է
 փասակար միկրոբներին:

Մեշնիկովը և ուրիշ բազմաթիւ յայտնի պրո-
 ֆէսօրներ և բժիշկներ, որոնք հետազօտութեան
 փորձեր են կատարել, թէ ինչ ազդեցութիւն ունի
 լակտօբացիլինը մեր կազմուածքի վրայ, բոլորն էլ
 հաստատում են, որ լակտօբացիլինը մարդու համար
 ամենակարևոր սննդանիւթերից մէկն է, և նրա բա-
 րերար ազդեցութիւնը մեր առողջութեան վրայ
 միանգամայն անգնահատելի և անփոխարինելի է:

Մեշնիկովը իրաւացի է սուսմ. «Մեր որոնու-

մի նպատակն այն է, որ մարդու վայրի աղիքային
 ֆլօրաները փոխուին կուլտուրական աղիքային
 ֆլօրաների, որոնք կունենան բարերար ազդեցու-
 թիւն մեր առողջութեան վրայ: Բոլոր հետազօտու-
 թիւնների փաստերը ապացուցանում են, որ այս
 նպատակը ոչ թէ մի երևակայութիւն է, այլ մի ա-
 պացուցուած իրականութիւն: Որովհետեւ մեր աղի-
 քային ֆլօրաների փասակար բացիւնները արտաք-
 սելով փոխանակում է նրանց լակտօբացիլինով:

Լակտօբացիլինը ընդունւած է իբրեւ բուժիչ
 միջոց հետեւեալ հիւանդութիւններին.

1. Անամարսողութիւն և պնդութիւն.
2. Ստամոքսի նեղութիւն, կամ խանգարումն.
3. Լեարդի և երիկամունքի հիւանդութիւններ.
4. Աղիքների նեխումն.
5. Մալարիա.
6. Տիֆ և բժաւոր.
7. Աղիքների անկանոն խմորումն.
8. Խրոնիկ գլխացաւ.
9. Ստամոքսի կամ լեարդի անկարգ ցաւ.
10. Ստամոքսի կամ աղիքների կատար.
11. Արնալուծութիւն կամ դեզինթերի.
12. Միզակաթութիւն.
13. Ձանաղան տեսակ սրտի ցաւ.
14. Երեկամունքների ջրգողութիւն.
15. Սակաւարիւնութիւն.

16. Շնչերակների կարծրացումն.

17. Ներվային սխտեմի շփոթութիւն, ինչպէս մեղմ տեսակի յիմարութիւն, մեղանխօլիա կամ մըտաւոր ճնշումն.

18. Արեան ինքնաթունաւորումն.

19. Ստամոքսի քաղցկեղ (ռակ), որի զարգացման արգելք է լինում խափանելով նրա խմորումը:

Այս գրութեանը կազմելիս մենք օգտուել ենք՝ И. Мечниковъ „Этюды о природѣ челоѣка“, русское изданіе. Москва 1904 г. Մէջնիկով. Կաթնային միկրոբներ և նրանց օգուտը մարդու առողջութեան վրայ. («La Revue» և „Русск. Сл.“ № 8, 1911 г. Молочные микробы Мечникова). Lactobacilline, клиническія изслѣдованія Г. Л. д-ра Броше. Сборникъ статей посвященный И. Мечникову, изданіе общества русск. врачей въ Москвѣ, № 18. Նուիրում Մէջնիկովին ֆրանսիական և ամերիկական հրատարակիչներից. Scientifically soured milk և այլն:

<< Ազգային գրադարան

NL0262450

Մի քանի տարի Ամերիկայում պարապելով
պրօֆ. Մեչնիկովի նորագոյն սխառնով լակտորա-
ցիլների պատրաստութեամբ, պատիւ ունիմ յայտնե-
լու յարգելի հասարակութեան, որ այժմ Թիֆլիսում
ձեռնարկած եմ լակտորացիլների պատրաստութեան:
Միևնոյն ժամանակ խնդրում եմ իմ պատրաստածը չը
շփոթել նոյն անուններով պատրաստած կաթնեղէն
խմորումների հետ:

Լակտորացիլների պահեստը առ այժմ գտնուում է
Бebutовская № 20. Ա. Իսպիրիանի մօտ:

ԳԻՃԵ Է 10 կոպ.

ծախում է, բոլոր գրախանայների մօտ